

STATISZTIKAI IGAZGATÓSÁG

ÚJ KIADVÁNY A NEM PÉNZÜGYI
VÁLLALATOKRÓL MIKRO- ÉS
MAKROSTATISZTIKAI ADATOK
FELHASZNÁLÁSÁVAL

ISMERTETŐ

2019

A Magyar Nemzeti Bank új statisztikai kiadványt jelentetett meg, amely eddig nem publikált, részletes adatokat tartalmaz a nem pénzügyi vállalatokról.

1. A nem pénzügyi vállalatok gazdaságban betöltött szerepe

A vállalatok a modern gazdaság alapegységei, tevékenységük mindenki életére hatással van, működésük alapvetően határozza meg egy társadalom lehetőségeit és problémáit.

A nemzeti számlák statisztika a vállalatok két fő csoportját különbözteti meg, a pénzügyi és a nem pénzügyi vállalatokat. A pénzügyi vállalatok azok a szervezetek, amelyek pénzügyi szolgáltatásokat nyújtanak, így közvetítik a pénzügyi erőforrások áramlását a megtakarítók és a beruházók között. A kiadvány a nem pénzügyi vállalatok működését mutatja be, így a továbbiakban csak ezekről a vállalatokról lesz szó.

A nem pénzügyi vállalatok szektora olyan vállalatokból áll, amelyek piaci termelők és amelyek fő gazdasági tevékenysége áruk és nem pénzügyi szolgáltatások előállítása. A piaci termelő alapvetően nyereségre törekszik, az előállított termékét gazdaságilag szignifikáns áron értékesíti, amely képes fedezni költségeit (vagy legalább azok többségét). A nem piaci termelőket az államháztartási vagy a nonprofit szektorba sorolja a statisztika, a tulajdonos szektorától függően.

A nem pénzügyi vállalatok szektora rendkívül színes képet mutat, akár a vállalatok méretét, tulajdonosi szerkezetét vagy tevékenységi körét vizsgáljuk. Ide tartoznak a mikrovállalkozásoktól a multinacionális részvénytársaságokig terjedő szervezetek, a belföldi magán és állami, valamint a külföldi tulajdonban levő vállalatok, amelyek a mezőgazdaság, az ipar és a nem pénzügyi szolgáltatások területén működnek.

A szektor sokszínűsége ellenére a makrostatisztika, a nemzeti számlák statisztika viszonylag egyszerű képet rajzol a nem pénzügyi vállalatokról. A szektor szintű aggregátumok nem jelennek meg további bontásokban, amelyek részletesen mutatnák be a szektor jellemzőit, mert a nemzeti számlák adatforrásai általában nem teszik lehetővé a részletes adatok bemutatását. A kiadványban az egyes vállalatok számviteli adatait tartalmazó mikroszintű adatforrások felhasználásával és azoknak a makroszintű adatokhoz való kapcsolásával a nem pénzügyi vállalati szektor adatainak olyan részletes bemutatása történik, amely újdonság a magyarországi statisztikában.

A kiadvány ismerteti a nem pénzügyi vállalatok statisztikai meghatározását és a többi intézményi egységtől való elkülönítését, bemutatja a szektor nemzeti számlákban megjelenő reálgazdasági, pénzügyi és vagyoni adatait, és ezeket nemzetközi összehasonlításba is helyezi. A makroadatokat bemutató részben külön pontban tárgyalja a közösségi (állami, önkormányzati tulajdonú) vállalatok működését. A mikroadatokkal foglalkozó részben ismerteti a felhasznált adatforrásokat, a mikroadatoknak a makrostatisztikákhoz való illesztésének lehetőségeit, továbbá részletesen bemutatja a szektor jellemzőit tevékenység, méret és tulajdonosi kör szerinti bontásokban.

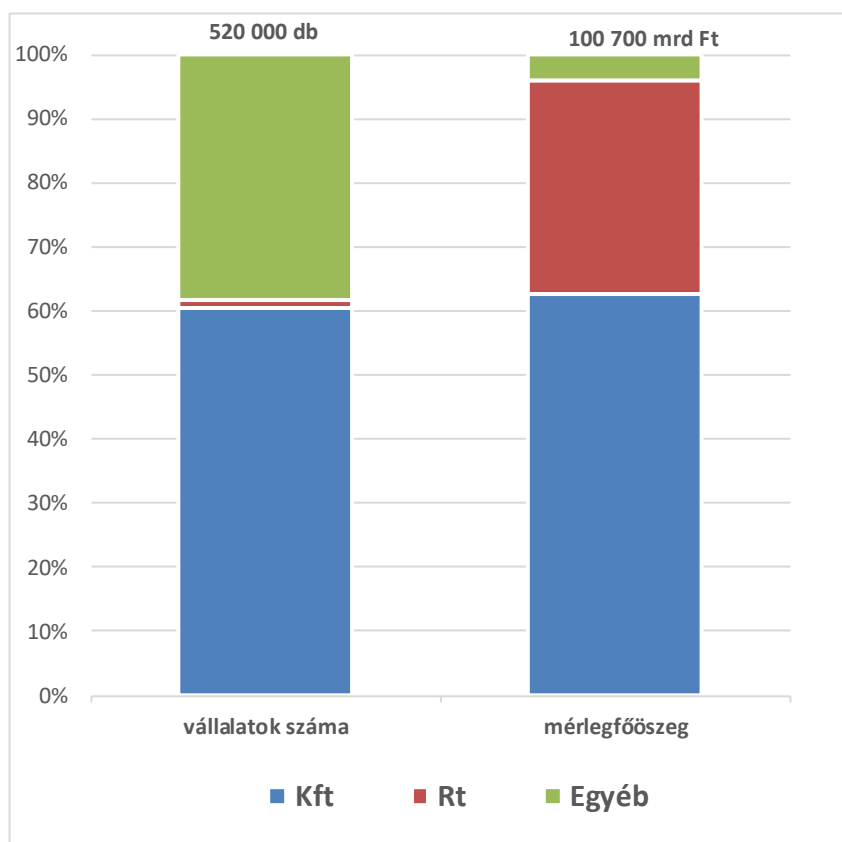
A kiadványt elsősorban azoknak a gazdasági elemzőknek és döntéshozóknak ajánljuk, akik a magyarországi nem pénzügyi vállalatok működésével foglalkoznak, de hasznos lehet bárki számára, aki a vállalatok tevékenységbe és helyzetébe az eddig elérhető információkhoz képest mélyebben szeretne belelátni.

A további pontokban néhány téma kiemelésével és bemutatásával adunk ízelítőt a kiadvány tartalmából.

2. Milyen szervezetek alkotják a nem pénzügyi vállalatok szektorát Magyarországon?

Magyarországon a nem pénzügyi vállalatok szektorába mintegy 520 000 működő szervezet tartozik (1. ábra). Gazdálkodási forma szerint osztályozva a részvénytársaságok száma a legkevesebb, 1,1 százalék az összes működőnek tekintett szervezetből, de jelentőségüket mutatja, hogy a teljes mérlegfőösszeg 33 százalékát lefedték 2017-ben. A vállalatok 60 százaléka korlátolt felelősségű társaság, amelyek a szektor mérlegfőösszegének 63 százalékát teszik ki. A maradék szeletbe számosságát tekintve a szervezetek több, mint harmada tartozik, de a mérlegfőösszeggel mért nagyságuk csupán 4 százalék a teljes működő vállalati körből. Ez utóbbi csoportban betéti társaságok, közkereseti társaságok lakásszövetkezetek, társasházak, külföldi vállalkozások magyarországi fióktelepei, ügyvédi irodák, szövetkezetek, közös vállalatok, végrehajtó irodák, egyéni cégek, erdőbirtokossági társulatok szerepelnek.

1. ábra. A nem pénzügyi vállalatok gazdálkodási forma szerinti bontása a darabszámot és a mérlegfőösszeget tekintve, 2017 végén, százalék

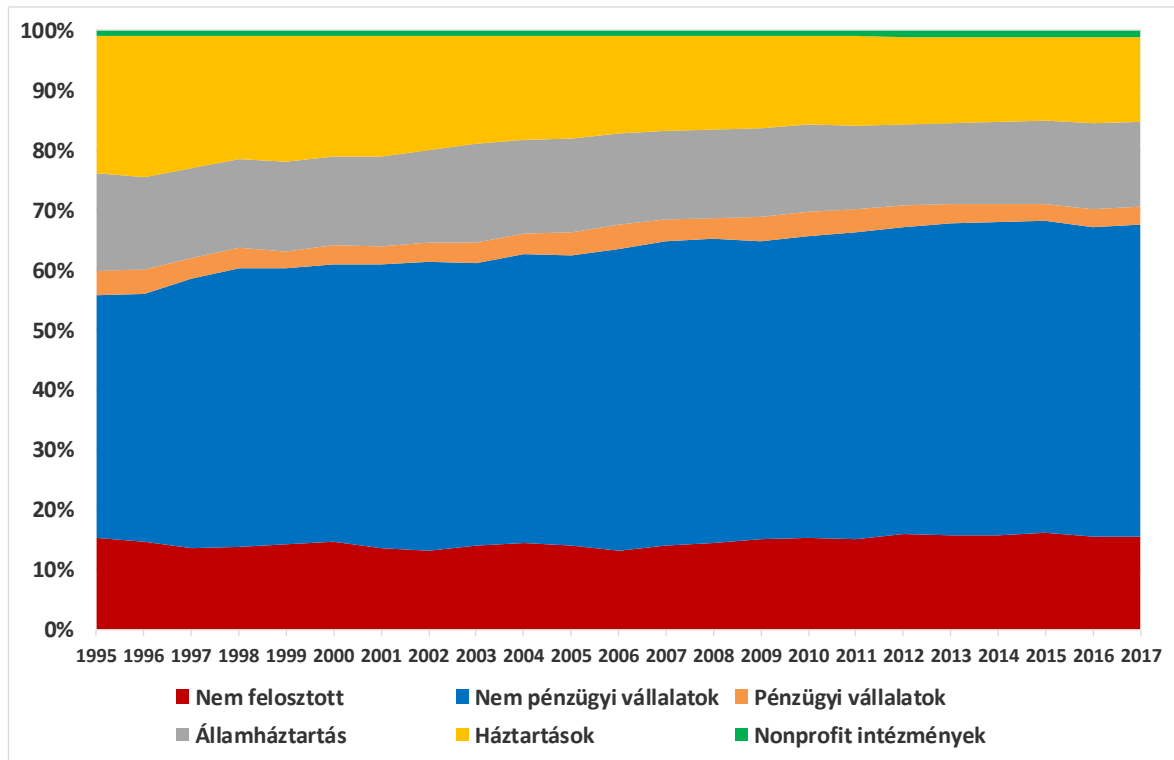

Az önálló (köztük az egyéni) vállalkozások nem képezik részét a nem pénzügyi vállalatok szektorának, hanem a háztartások szektorába tartoznak, mivel a tevékenységük nem különül el lényegesen az őket tulajdonló, működtető háztartás tevékenységétől. Nem tartoznak ide a bankok, biztosítók és más pénzügyi intézmények sem, mivel azok a pénzügyi vállalati szektor részei.

3. A nem pénzügyi vállalatok működése a makroadatok (nemzeti számlák) alapján

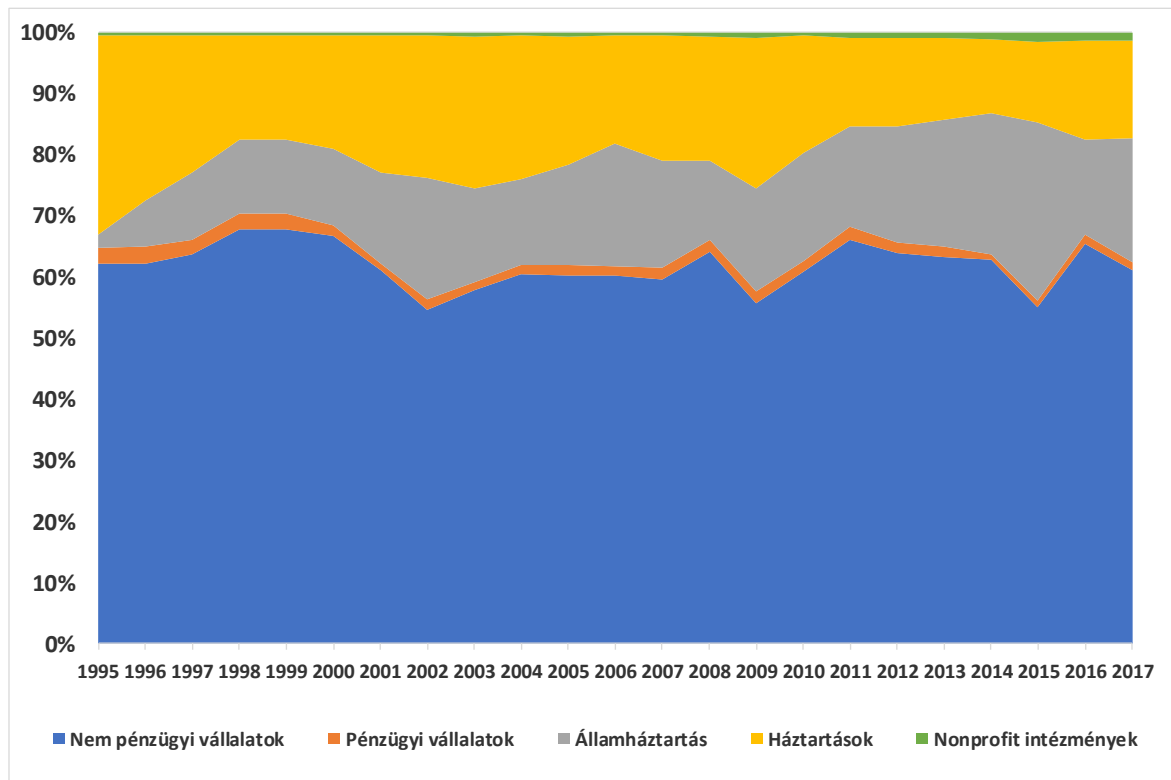
A nem pénzügyi vállalatok meghatározó szerepet játszanak a termelési folyamatban, a bruttó hazai termék (a GDP-t) alkotó hozzáadott érték jelentős része ebben a szektorban áll elő (2.ábra).

2. ábra. A bruttó hozzáadott érték megoszlása a szektorok között, százalék

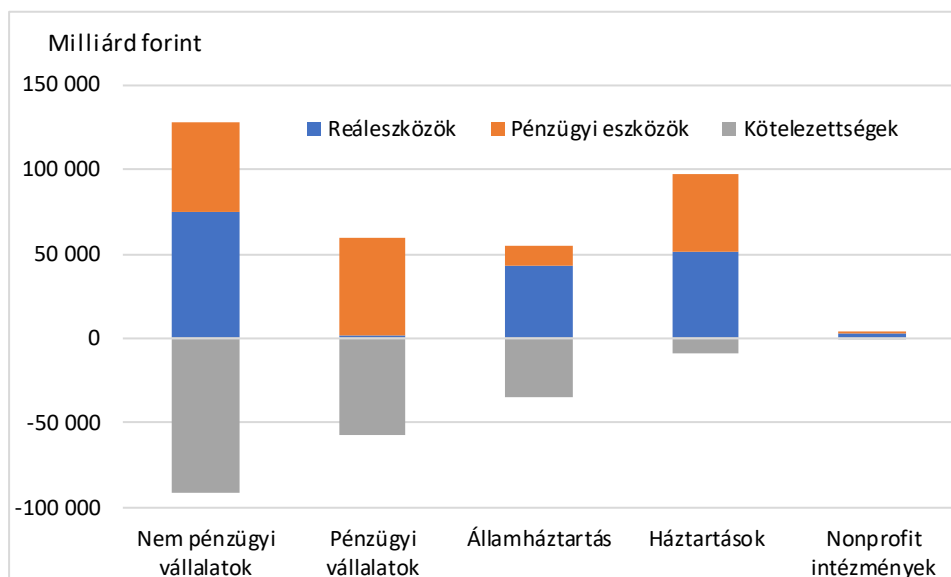
A reálgazdasági folyamatokat tekintve, a termelésen kívül a nem pénzügyi vállalatok döntő szerepet játszanak a beruházásokban is (3. ábra).

3. ábra. A beruházás megoszlása a szektorok között, százalék

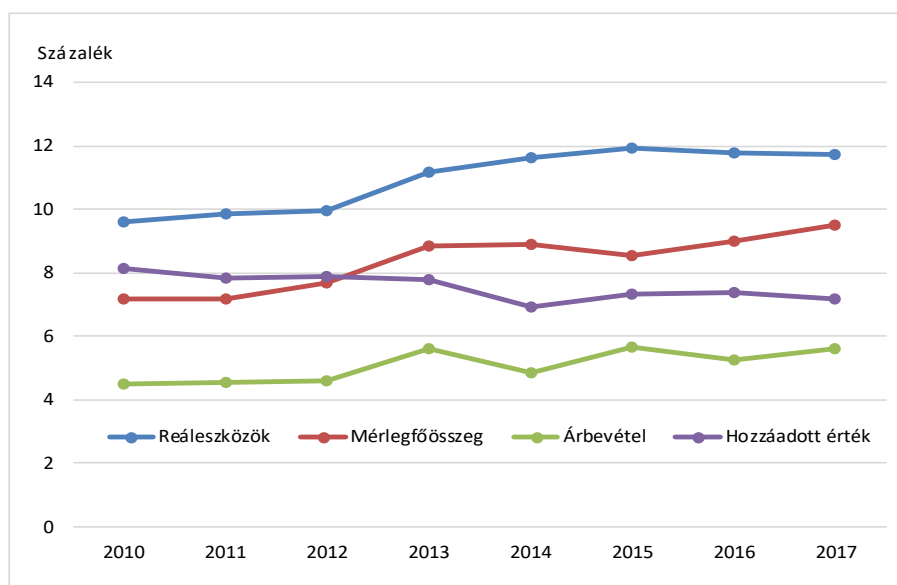
A szektorok eszközeit és forrásait, kötelezettségeit tekintve látható, hogy a szektorok közül a nem pénzügyi vállalatok rendelkeznek a legtöbb eszközzel és kötelezettséggel is (4. ábra).

4. ábra. Hazai fő szektorok nem konszolidált eszközei és kötelezettségei 2016 végén, milliárd forint

Az MNB a makroadatokat rendszeresen publikálja a közösségi vállalatok (államháztartási többségi tulajdonban levő vállalatok) pénzügyi számláit is, melyek az érintett vállalatok mikroadataiból készülnek. A közösségi vállalatok a teljes nem pénzügyi vállalati szektor munkavállalóinak csökkenő hányadát, mintegy 8 százalékát foglalkoztatják (190 ezer fő). Az alszektor a teljes szektor árbevételének 4,5-ről 5,6 százalékra növekvő hányadát realizálta 2010 és 2017 között, a szektor vagyonából pedig szintén növekvő mértékben részesedett (a mérlegfőösszeg alapján 7,2-9,5 százalékkal). A közösségi nem pénzügyi vállalatok a szektor bruttó hozzáadott értékéhez 8 százalék körüli mértékben járulhattak hozzá a vizsgált időszakban (5. ábra). Az adózott eredmény a nem pénzügyi vállalatok összességét tekintve a saját tőke 4,7 százalékáról annak 9,6 százalékára emelkedett nyolc év alatt, ezen belül a közösségi vállalatoknál ugyanakkor a saját tőke 1-3 százalékát tette ki.

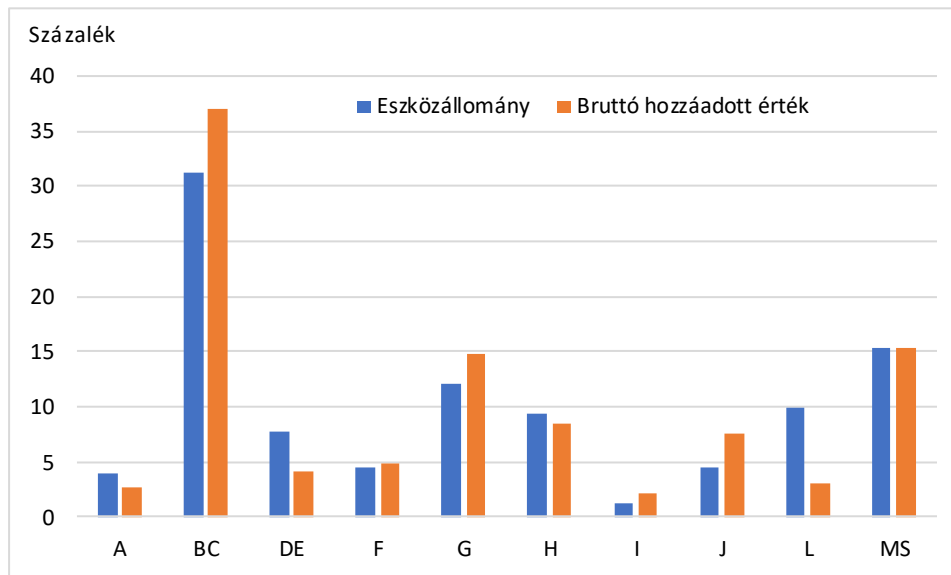
5. ábra. A közösségi vállalatok részesedése a nem pénzügyi vállalatok egyes mutatóiból, százalék

4. A szektor bemutatása a mikrodatok alapján

A rendelkezésre álló vállalati szintű információk (mérleg és eredménykimutatás, illetve regiszteradatok) felhasználásával lehetővé válik a nem pénzügyi vállalatok adatainak további bontása különböző jellemzők (tevékenység, méret, tulajdonos) szerint.

6. ábra. A nem pénzügyi vállalatok bruttó eszközállományának és bruttó hozzáadott értékének megoszlása nemzetgazdasági ágak szerint, 2017-ben, százalék

Kód:	A	BC	DE	F	G	H	I	J	L	MS
Rövid név:	Mezőgazdaság	Ipar	Energia	Építőipar	Kereskedelem	Szállítás	Szálláshely	Információ	Ingatlan	Egyéb

Az eszközállomány nemzeti számlákhoz igazított adatának és a hozzáadott értéknek a tevékenységek (ágazatok) szerinti megoszlását mutatja az 6. ábra a nem pénzügyi vállalati szektorban. Látható, hogy a szektorban az eszközállományból és hozzáadott értékből való részesedés általában szorosan együtt mozog a tevékenységek szerinti bontásban, ugyanakkor néhány ágazatban jelentős eltérés található a két részesedés között.

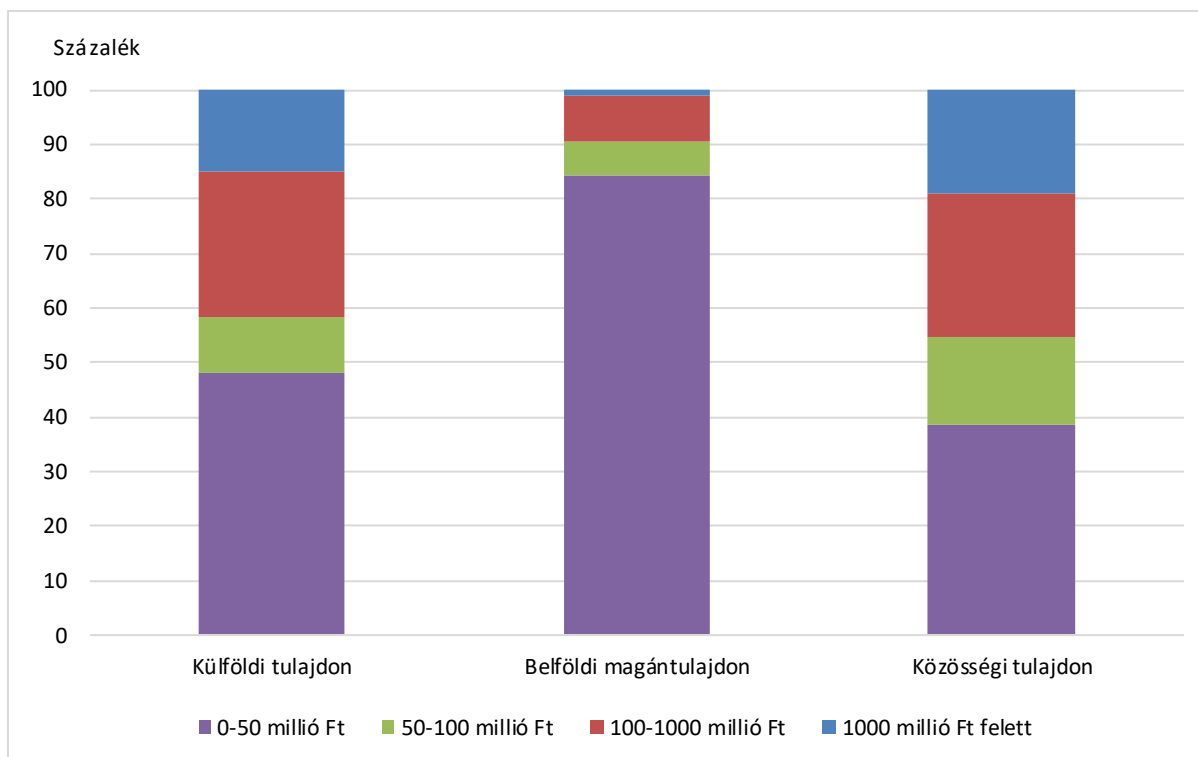
1. táblázat. A nem pénzügyi vállalatok főbb jellemzői vállalatméret szerinti bontásban, 2017

Vállalati jellemzők	Mérlegfőösszeg nagyságkategóriák, millió forint				
	0 - 50	50 - 100	100 - 1000	1000 -	Összesen
Mérlegfőösszeg, mrd Ft	4 484	2 408	14 384	79 487	100 763
Árbevétel, mrd Ft	6 731	3 366	15 888	68 451	94 436
Munkavállaló, ezer fő	485	144	549	1 134	2 312
Adózott eredmény, mrd Ft	420	192	1 074	3 366	5 052
Jóváhagyott osztalék, mrd Ft	288	71	439	1 830	2 628
Vállalatok száma, darab	428 040	33 827	48 294	9 806	519 967

A nem pénzügyi vállalatok szektorát a mérlegfőösszeg nagysága szerint négy nagyságkategóriára bontva mutatja be az 1. táblázat. Az 1 milliárd forintnál nagyobb vagyonnal rendelkező vállalatok a szektorba tartozó vállalatok alig 2 százalékát teszik ki, azonban a vagyon közel 79 százalékát és az árbevétel 72 százalékát adják. A 100 millió forint fölötti mérlegfőösszegű vállalatok (a vállalatok 11 százaléka) együttesen a szektor vagyonának bő 93 százalékát és árbevételének közel 90 százalékát fedik le. Ugyanakkor a munkavállalók 73 százaléka tartozik csak ehhez a vállalati körhöz. Amennyiben a nem pénzügyi vállalatok

vagyoni helyzetét, tulajdoni viszonyait és gazdasági teljesítményét részletesen kívánjuk vizsgálni, elengedhetetlen a kisebb mérlegfőösszeggel rendelkező vállalatok adatainak ismerete is.

7. ábra Nem pénzügyi vállalatok számának megoszlása a vállalatok mérete (mérlegfőösszege) és tulajdonosa szerint, 2017 végén, százalék

Míg a háztartási tulajdonban lévő vállalatok 84 százalékára, azaz mintegy 416 ezer vállalat mérlegfőösszege nem érte el az 50 millió forintot, és az 1 milliárd forint feletti mérlegfőösszeggel rendelkező vállalatok aránya alig haladta meg az egy százalékot, addig a közösségi és külföldi tulajdonban lévő vállalatok esetében ez utóbbi aránya 15 illetve 20 százalék volt, és ezen vállalatoknak csak kevesebb mint a fele rendelkezett 50 millió forintnál alacsonyabb mérlegfőösszeggel (7. ábra).

2. táblázat. A nem pénzügyi vállalatok néhány jövedelmezőségi mutatója a tulajdonos szerint, 2017

Vállalati jellemzők tulajdonos szerint	Nem pénzügyi vállalatok összesen	Külföldi tulajdon	Közösségi tulajdon	Belföldi magántulajdon
Hozzáadott érték/nettó árbevétel (%)	24,9	25,9	27,1	23,3
Eszközállomány/nettó árbevétel (%)	106,7	104,5	180,7	99,6
Személyi ráfordítás/nettó árbevétel (%)	10,8	9,6	18,9	11,3
létszám/nettó árbevétel (fő/milliárd Ft)	24,6	14,4	35,5	36,0

A jövedelmezőségi mutatók tulajdonos szerinti bontása alapján (2. táblázat) megállapítható, hogy hozzáadott érték árbevételhez viszonyított nagysága esetében nincs lényeges szóródás, tehát ebben a tekintetben a közösségi tulajdonban lévő vállalatok is hasonló jövedelmezőséggel rendelkeznek, mint a magánszektorban lévő vállalatok. Meg kell jegyezni azonban azt is, hogy a statisztikai módszertan eleve kiemeli a veszteséges közösségi tulajdonú vállalatokat a vállalati szektorból, és az államháztartásba sorolja, így a nem pénzügyi vállalati szektorban maradó közösségi vállalatok e tekintetben nem térnek el a szektor egészétől. Jelentős eltérés mutatkozik viszont az eszközállománynak az árbevételre vetítése esetén, a

közösségi tulajdonú vállalatok eszközeiben ugyanis a tevékenység jellege és az átvett állami vagyon miatt kiugróan magas a nem pénzügyi eszközök aránya. Egységnyi árbevételt a hazai tulajdonú vállalatok több mint kétszer annyi foglalkoztatottal állítanak elő, mint a külföldi tulajdonban lévő vállalatok, ez azonban csak a közösségi vállalatok esetében mutatkozik meg a személyi ráfordításokban is.